

Економічний, організаційний та правовий механізм підтримки і розвитку підприємництва

Полтавський державний аграрний університет

**ЕКОНОМІЧНИЙ, ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ТА
ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ПІДТРИМКИ І
РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Колективна монографія

За редакцією **О. В. Калашник, Х. З. Махмудова,
І. О. Яснолоб**

Полтава – 2020

УДК 330

Е 45

Рецензенти:

Бірта Габрієлла Олександрівна, завідувач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи Полтавський університет економіки і торгівлі, професор, доктор сільськогосподарських наук.

Зоря Олексій Петрович, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавської державної аграрної академії, доктор економічних наук, доцент

Дячков Дмитро Володимирович, професор кафедри менеджменту Полтавської державної аграрної академії, доктор економічних наук, доцент

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Полтавської державної аграрної академії (протокол № 2 від 23.10.2020 р.)

Е 45 Економічний, організаційний та правовий механізм підтримки і розвитку підприємництва : колективна монографія ; за ред. О. В. Калашник, Х. З. Махмудова, І. О. Яснолоб. Полтава : ФОП Петренко І. М., 2020. 320 с.

ISBN 978-617-7915-05-7

У колективній монографії з позицій міждисциплінарного підходу викладено результати досліджень економічного, організаційного та правового механізму підтримки і розвитку підприємництва. Наведено особливості вітчизняного та зарубіжного досвіду розвитку підприємництва. Розглянуто організаційно-економічні та фінансові аспекти розвитку підприємництва. Визначено особливості сучасного правового регулювання діяльності суб'єктів господарювання. Досліджено сучасні аспекти управління підприємницькою діяльністю суб'єктів господарювання. Означено особливості формування асортименту товарів як інструмент підприємницької діяльності суб'єктів господарювання. Розкрито деякі питання щодо якості та безпечності товарів як складової підприємницької діяльності суб'єктів господарювання. Розглянуто інноваційні технології розвитку у сфері економіки, підприємництва. Виявлені економічні, соціальні та правові аспекти розвитку сільських територій. Наведені проблеми розвитку бізнес-освіти та управління знаннями.

Колективна монографія є частиною науково-дослідних тем Полтавської державної аграрної академії «Економічний, організаційний та правовий механізм підтримки і розвитку підприємництва» (номер державної реєстрації 0117U003103 від 22.02.2017 р.) та «Формування стратегії еко-інноваційного розвитку виробництва органічної продукції як складової економічної та продовольчої безпеки України» (номер державної реєстрації 0119U103942 від 13.12.2019 р.).

Розраховано на науковців, викладачів, керівників і спеціалістів органів державного управління, фахівців агроформувань, аспірантів, студентів і всіх, хто цікавиться питаннями використання альтернативних джерел енергії в умовах сільських територій.

УДК 330

Автори вміщених матеріалів висловлюють власну думку, яка не завжди збігається з позицією редакції. За зміст матеріалів відповідальність несуть автори.

ISBN 978-617-7915-05-7

© Колектив авторів, 2020.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА	9
1.1 Зарубіжний досвід та економічна культура в підвищенні розвитку вітчизняного підприємництва	9
1.2 Державна підтримка підприємництва в умовах адміністративно-територіальної реформи	19
1.3 Значення технологій прийняття управлінських рішень в сучасних умовах ризику	27
1.4 Інформаційна підтримка малого інноваційного підприємництва в сучасних умовах розвитку	37
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА	45
2.1 Стратегічні напрями інноваційного розвитку автотранспортних підприємств в Україні	45
2.2 Особливості формування інституційного середовища підтримки малого і середнього підприємництва	53
2.3 Організаційно-економічний механізм створення конкурентоспроможних фермерських господарств	62
2.4 Митний супровід зовнішньоекономічних операцій в умовах зростання обсягів зовнішньої торгівлі	71
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	78

3.1 Кримінальна відповідальність за порушення земельного законодавства та нормативно-облікового забезпечення	78
3.2 Правова герменевтика та суддівський розсуд	87
3.3 Окремі питання застосування позовної давності, як інструменту захисту прав господарюючих суб'єктів при розгляді справ про визнання незаконними та скасування наказів щодо надання земельних ділянок для ведення фермерського господарства	91
3.4 Деякі особливості договору контракції сільськогосподарської продукції	98
3.6 Правове становище адвоката свідка у кримінальному провадженні	105
РОЗДІЛ 4. СУЧАСНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	112
4.1 Вплив міжнародних правил Інкотермс на сучасну практику проведення експортно-імпортних операцій	112
4.2 Антикризове управління в підприємницькій діяльності суб'єктів господарювання	119
4.3 Роль соціального підприємництва та неформальної зайнятості на сучасному ринку праці	127
4.4 Управління впровадженням інновацій в діяльність сільськогосподарських підприємств	135
4.5 Логістична інфраструктура як стратегічний елемент розвитку зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств	143
4.6 Формування системи управління економічною безпекою аграрного підприємства	151
4.7 Сучасні тенденції формування та реалізації стратегії розвитку переробних підприємств	158

4.8 Регулювання регіональних процесів економічних перетворень розвитку підприємництва	166
4.9 Напрямки підвищення ефективності інноваційної діяльності в сфері управління персоналом аграрних підприємств	178
РОЗДІЛ 5. ЯКІСТЬ ТА БЕЗПЕЧНІСТЬ ТОВАРІВ ЯК СКЛАДОВА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	187
5.1 Якість пшениці ярої твердої для виробництва харчових продуктів	187
5.2 Сучасні моделі управління якістю продукції та послуг об'єктами готельно-ресторанного бізнесу	195
5.3 Аналіз законодавчих засад формування безпеки харчових продуктів	204
5.4 Вплив біологічних особливостей сорту на якість насіння тритикале озимого	213
РОЗДІЛ 6. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ВИРОБНИЦТВА	220
6.1 Інноваційні технології кондитерських виробів з використанням пюре з обліпихи	220
6.2 Розроблення рецептури м'ясо-рослинних паштетів для дітей шкільного віку	230
6.3 Енергетична ефективність виробництва насіння проса прутоподібного в Україні	238
6.4 Досвід вирощування насіння гетерозисних гібридів кукурудзи в умовах ПСП «Колос» Кобеляцького району Полтавської області	244
6.5 Застосування інновації при попередній обробці дичини	251
6.6 Особливості розвитку ресторанного бізнесу в Україні	259

РОЗДІЛ 7. ЕКОНОМІЧНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	269
7.1 Розвиток інститутів державного регулювання і підтримки аграрних товаровиробників	269
7.2 Від безробіття до розвитку підприємництва на селі	278
РОЗДІЛ 8. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БІЗНЕС-ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ	286
8.1 Використання комп'ютерної техніки, комп'ютерних комунікацій та інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців	286
8.2 Прокрастинація вітчизняної реформи юридичної освіти як виклик податковій безпеці України	294
8.3 Особливості вирішення суперечності «влада – освіта» в умовах формування громадянського суспільства в Україні	302
8.4 Розбудова агроосвіти – поступ до майбутнього вищої освіти	309

РОЗДІЛ 4. СУЧАСНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

4.1. Вплив міжнародних правил Інкотермс на сучасну практику проведення експортно-імпортних операцій

*Мороз С. Е., Калашник О. В., Тимошенко І. В.
Полтавська державна аграрна академія*

Актуальність даного дослідження зумовлена інтернаціоналізацією світового господарства та інтенсифікацією глобалізаційних процесів, які створили для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності більший та вільніший доступ до різноманітних ринків в усьому світі. Товари випускаються у більших обсягах, різноманітності та ширшою номенклатурою і продаються ширшому колу споживачів. При цьому суттєво підвищується складність здійснення міжнародних торгових операцій, і, як наслідок, зростає ймовірність виникнення непорозумінь та спорів щодо розподілу витрат та ризиків при неналежному укладанні договорів купівлі-продажу. Посилання у зовнішньоекономічній угоді (контракті) на базисні умови поставок Інкотермс є одним із важливих факторів, які впливають на мінімізацію ризиків і витрат суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, пов'язаних зі здійсненням зовнішньоекономічної операції.

Метою виконання завдання дослідницького характеру з окресленої проблеми є з'ясування сутності та особливостей застосування правил інтерпретації міжнародних комерційних термінів Інкотермс у сучасних умовах.

Осмилення і визначення власних позицій у розумінні ролі правил інтерпретації міжнародних комерційних термінів у сучасній міжнародній торгівлі потребує теоретичного підґрунтя, у тому числі дослідження та співставлення термінологічної бази.

Довідник Вікіпедія так пояснює термін Інкотермс: (*англ.* International commerce terms) – міжнародні комерційні умови, комплект міжнародних правил з тлумачення найбільш широко використовуваних торговельних термінів (умов) у галузі міжнародної торгівлі. Англomовна версія тексту є офіційною версією Incoterms 2000, яка була затверджена Комісією ООН з

міжнародного торговельного права (англ. United Nations Commission on International Trade Law) скорочено (англ. UNCITRAL) [187].

У передмові до офіційного видання 2000 року зазначено, що метою Інкотермс є забезпечення єдиного набору міжнародних правил для тлумачення найбільш уживаних торговельних термінів у зовнішній торгівлі. Таким чином можна уникнути або, щонайменше, значною мірою скоротити невизначеності, пов'язані з неоднаковою інтерпретацією таких термінів у різних країнах [188].

Цікавим, на наш погляд, є те, що у 1994 році в Україні офіційно було забезпечено ведення правил Інкотермс. Указом Президента України було визначено, що при укладанні суб'єктами підприємницької діяльності всіх форм власності зовнішньоекономічних угод, предметом яких є товар (роботи, послуги), варто застосовувати міжнародні правила «Інкотермс – 1990» [189], що свідчить про особливу роль цих правил в урегулюванні окремих питань зовнішньої торгівлі. Не зважаючи на те, що з 26.05.2011 р. цей Указ втратив чинність, аналіз досліджень і публікацій дає підстави стверджувати, що правильність застосування умов поставки у зовнішньоекономічних угодах і нині не втратила актуальності.

Як зазначає О. Марцінковська, ефективність Інкотермс є беззаперечною, адже позбавляє ділових людей необхідності кожного разу придумувати та калькулювати формули поставки, переходу ризиків та понесених витрат щодо кожного окремого договору й занурюватись у юридичні аспекти операції [190, с. 266].

Отже, торгові терміни, оформлені у вигляді словника, використовуються для приведення до єдиних стандартів умов поставок при укладанні договорів на міжнародному рівні. Вони пояснюють процес розподілу обов'язків, витрат і ризиків між сторонами, які укладають договір: продавцем і покупцем. При цьому дія умов Інкотермс поширюється на відносини тільки між сторонами договору купівлі-продажу і не зачіпають права та обов'язки третіх осіб.

Проаналізуємо терміни Інкотермс на прикладі правил, викладених у редакції 2000 року (табл. 1).

¹⁸⁷ Інкотермс. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BC%D1%81>. (дата звернення 01.09.2020).

¹⁸⁸ Інкотермс. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати (редакція 2000 року). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988_007#Text (дата звернення 01.09.2020).

¹⁸⁹ Про застосування Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів : Указ Президента України від 4 жовтня 1994 року № 567/94 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/567/94#Text> (дата звернення 01.09.2020).

¹⁹⁰ Марцінковська О. «ІНКОТЕРМС-2010» як інструмент регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Економічний аналіз. 2013. Т. 12(3). С. 265-268.

1. Класифікація торгових умов ^[191]

ІНКОТЕРМС 2000		
Група Відправлення	E	EXW Франко завод (... назва місця)
Група Основне перевезення не оплачене	F	FSA Франко перевізник(...назва місця призначення)
		FAS Франко уздовж борта судна (...назва порту відвантаження)
		FOB Франко борт(...назва порту відвантаження)
Група Основне перевезення оплачене	C	CFR Вартість і фрахт (...назва порту призначення)
		CIF Вартість, страхування і фрахт (...назва порту призначення)
		CPT Фрахт/перевезення оплачені до (...назва місця призначення)
		CIP Фрахт/перевезення і страхування оплачені до (... назва місця призначення)
Група Доставка до	D	DAF Постачання до кордону (... назва місця доставки)
		DES Постачання із судна (... назва порту призначення)
		DEQ Постачання з пристані (... назва порту призначення)
		DDU Постачання без оплати мита (... назва місця призначення)
		DDP Постачання з оплатою мита (... назва місця призначення)

Як показує аналіз даних таблиці, всі ризики і витрати, пов'язані з доставкою товарів у рамках виконання зовнішньоекономічних контрактів, поділяються на 4 групи: E, F, C, D. У інтерпретаціях умов поставок групи E та групи F декілька раз вживається термін франко, який походить від фран. *franco*, що означає «вільно». Тобто покупець звільняється від ризиків і витрат по доставці товарів до пункту, зазначеного словом «франко». У контрактах після обумовлення базисних умов обов'язково зазначається назва географічного пункту. Цими пунктами можуть бути морські і річкові порти, станції залізничних доріг, аеродроми, склади, місця знаходження продавців, покупців, отримувачів вантажів, прикордонні пункти, заводи-виробники тощо.

Отже, головним завданням Інкотермс є уніфікація базисних умов поставки товарів, що включаються у договори купівлі-продажу, що

¹⁹¹ ІНКОТЕРМС 2020: особливості можливого застосування. URL : <http://www.visnuk.com.ua/ru/news/100015209-inkoterms-2020-osoblivosti-mozhlivogo-zastosuvannya-1> (дата звернення 01.09.2020).

дозволяє контрагентам з різних держав використовувати в своїх правовідносинах найбільш прийнятні для них терміни, що відповідають специфіці товару, способам поставки товарів тощо.

Окрім того, що базисні умови Інкотермс, зазначені у зовнішньоекономічних контрактах, забезпечують контрагентів від непередбачуваних ризиків втрати товару, вони ще безпосередньо впливають на визначення митної вартості товару під час імпорту товарів. Проаналізуємо стан експортно-імпортних операцій в Україні (табл. 2).

2. Зовнішньоторговельний баланс України (млн. грн.) [192]

Номінальний ВВП за рік		експорт		імпорт		сальдо	
			%ВВП		%ВВП		%ВВП
2005	441452	227252	51.5	-223555	-50.6	+3697	+0.8
2006	544153	253707	46.6	-269200	-49.5	-15493	-2.8
2007	720731	323205	44.8	-364373	-50.6	-41168	-5.7
2008	948056	444859	46.9	-520588	-54.9	-75729	-8.0
2009	913345	423564	46.4	-438860	-48.0	-15296	-1.7
2010	1082569	549365	50.7	-580944	-53.7	-31579	-2.9
2011	1316600	707953	53.8	-779028	-59.2	-71075	-5.4
2012	1408889	717347	50.9	-835394	-59.3	-118047	-8.4
2013	1454931	681899	46.9	-805662	-55.4	-123763	-8.5
2014	1566728	770121	49.2	-834133	-53.2	-64012	-4.1
2015	1979458	1044541	52.8	-1084016	-54.8	-39475	-2.0
2016	2383182	1174625	49.3	-1323127	-55.5	-148502	-6.2
2017	2982920	1430233	47.9	-1618749	-54.3	-188519	-6.3
2018	3558706	1608893	45.2	-1914893	-53.8	-306003	-8.6
2019	3974564	1636416	41.2	-1947599	-49.0	-311183	-7.8

Як бачимо, разом з ростом обсягів експортно-імпортних операцій, імпорт в Україну в останні роки хронічно випереджає експорт, а їх різниця досягає часом 8% ВВП. Для кращого сприйняття інформації, візуалізуємо її за допомогою графіка (рис.1).

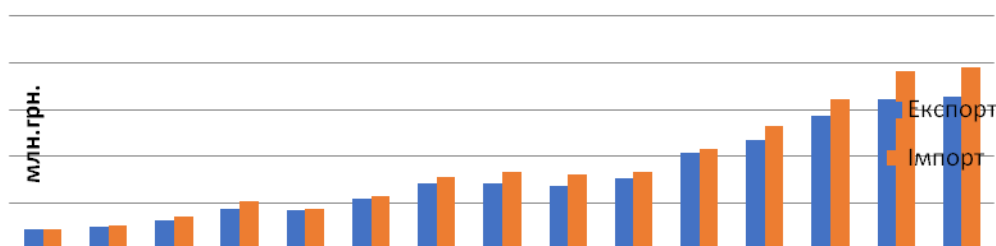

Рис.1. Динаміка експортно-імпортних операцій в Україні

¹⁹² Державна служба статистики України. URL : www.ukrstat.gov.ua (дата звернення 01.09.2020).

Як зазначалося вище, базисні умови поставок Інкотермс безпосередньо впливають на визначення митної вартості товарів. У ст. 50 Митного кодексу України зазначено, що відомості про митну вартість товарів використовуються для: нарахування митних платежів; застосування інших заходів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України; ведення митної статистики; розрахунку податкового зобов'язання, визначеного за результатами документальної перевірки [193].

Ми акцентуємо увагу саме на імпорті товарів, оскільки митна вартість слугує основою для митного оподаткування, а митному оподаткуванню підлягають саме зовнішньоекономічні операції, пов'язані із ввезенням товарів. Проаналізуємо, як саме впливають умови Інкотермс на визначення митної вартості (табл. 3).

Витрати суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності під час розмитнення імпорту можуть становити до 50 % ціни товару. Витрати по доставці товарів, які несе продавець включають в ціну товару (вони позначені у вертикальній колонці 1 табл. 3).

Терміни Інкотермс можна розглянути у вигляді зустрічного співвідношення ризиків і інтересів продавця і покупця.

Як показує аналіз табл. 3, термін EXW, який передбачає мінімальні ризики і витрати продавця, покладає весь тягар доставки на покупця. Своєю чергою термін DDP встановлює, що продавець повністю за свій рахунок забезпечує доставку товару. Крім того, істотною відмінністю термінів є момент виникнення ризиків, а також те, наскільки та чи інша група термінів вигідна / невигідна для певної сторони контракту. Наприклад, терміни групи «С» передбачають, що ризик загибелі або псування товару лягає на покупця ще до моменту доставки цього товару. Група «D» включає такі умови поставки, за якими продавець несе всі ризики і витрати.

¹⁹³ Митний кодекс України від 13.03.2012 року № 4495-VI. Голос України. 2012 № 73-74 (5323-5324). С. 21-62.

3. Визначення митної вартості залежно від умов поставки при імпорті товарів в Україну [194]

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	EX W	FC A	FA S	FO B	CF R	CI F	CP T	CI P	DA F	DE S	DE Q	DD U	DD P
1. Пакування													
2. Навантаження на транспортний засіб	+												
3. Доставка основному перевізнику	+	+											
4. Вивізні мито													
5. Страхування перевезення	+	+	+	+									
6. Навантаження на основний транспорт	+	+	+										
7. Оплата основного транспорту*	+	+	+	+									
8. Розвантаження											-	-	-
9. Імпортне мито											-		-
10. Доставка від основного транспорту													-
11. Розвантаження на склад підприємства													-

Примітка:

1. У рядках 1 - 7 враховуються витрати, понесені до моменту перетину митного кордону України.
2. У рядках 8 - 11 враховуються витрати, понесені на території України.
3. * — До моменту перетину митного кордону України.
4. ■ — Витрати, що включаються в ціну товару відповідно до Інкотермс.

¹⁹⁴ Умови поставки (ІНКОТЕРМС) URL : qdpro.com.ua/export/catalogue/15020000 (дата звернення 01.09.2020).

5. "+" – При визначенні митної вартості витрати додаються.

6. — - При визначенні митної вартості витрати віднімаються незалежно від того, хто їх несе.

Диференціація ризиків і витрат залежно від застосовуваних умов поставки Інкотермс зображено на рис. 2.

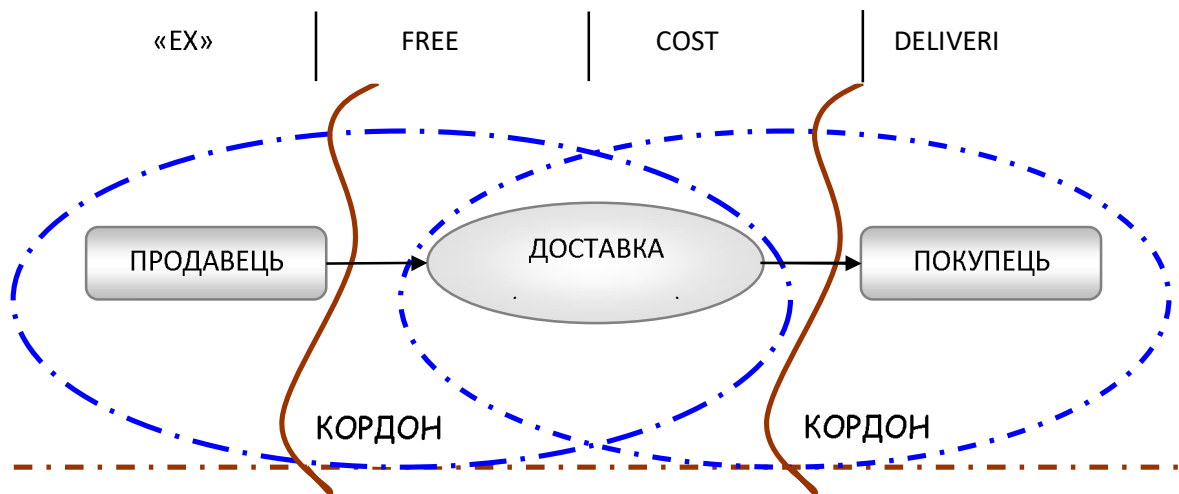

Рис. 2. Схематичне зображення розподілу ризиків і витрат, пов'язаних із доставкою товарів залежно від умов поставок Інкотермс

Джерело: авторська розробка

Як зазначено на професійному сайті розробника програмного забезпечення для митних брокерів, базисні умови поставки використовуються для калькуляції вартості товару в контракті (фактурна вартість) і відіграють найважливішу роль у визначенні митної вартості товару. Правила Інкотермс, будучи за своїм змістом сукупністю спеціалізованих умов, які визначають обов'язки контрагентів щодо поставок товару й установлюють момент переходу ризиків від однієї сторони до іншої, а також конкретний строк поставки товару або окремих його партій, також регламентують обов'язки «митного очищення» товару для експорту або імпорту (митні формальності), особливості упакування товару, повідомлення про хід здійснення поставок контрагентам тощо.

Оскільки визначення митної вартості – ключовий момент процедури митного оформлення товару, який є об'єктом експортно-імпортних операцій, варто з'ясувати, чи можна впливати шляхом вибору певних базисних умов поставки на оподаткування товарів у разі імпорту. Як показує аналіз, можна. Для цього доцільно урахувувати наступні особливості застосування правил Інкотермс.

Так, при ввезенні товарів на митну територію України їх митна вартість визначається шляхом приведення фактурної вартості у відповідність до бази цін CIF – український порт, CIP – пункт призначення на кордоні України, CPT – пункт призначення на кордоні України чи DAF – кордон України.

Якщо товари куплено на умовах, які свідчать, що поставка здійснюється в пункт призначення, розташований поза митною територією України (наприклад, EXW – Варшава, FOB – Батумі, CIF – Анталія, DAF – Брест), то до фактурної вартості додаються витрати на доставку товарів до моменту перетину митного кордону України, що не входять до вартості товару на зазначених умовах.

Якщо умовами передбачено поставку в пункт призначення, розташований на митній території України (наприклад, CIP – Іллічівськ, DDP – Полтава), то від фактурної вартості віднімаються витрати, що мали місце після моменту перетину митного кордону України й підтверджені належним чином.

Підсумовуючи проведені дослідження, можна зробити наступні висновки.

1. Сутність правил Інкотермс – усунення ризиків у зовнішній торгівлі та визначення відповідальних за здійснення торговельної операції на всіх її етапах.

2. Застосування міжнародних умов поставки передбачає розподіл обов'язків з доставки товару між продавцем, перевізником та імпортером – покупцем.

3. У сучасних умовах за допомогою правил Інкотермс можна розв'язувати завдання, пов'язані із оптимізацією ризиків при доставці товарів та їх митним очищенням.

4.2. Антикризове управління в підприємницькій діяльності суб'єктів господарювання

Воронько-Невіднича Т. В., Федірець О. В., Олійник А. С.

Полтавська державна аграрна академія

Сучасний рівень нестабільності економічного розвитку та зростання внутрішніх та зовнішніх загроз, що провокують дестабілізацію фінансового стану суб'єктів господарювання, вимагають від управління впроваджувати екстрені заходи, які спрямовані на недопущення або вихід з кризи. Критична фінансова ситуація, яка склалась на багатьох підприємствах засвідчує неможливість їх існування без належної системи управління і в першу чергу антикризового.

Необхідно підкреслити, що проблематика антикризового управління охоплює широкий спектр проблем: проблеми своєчасного розпізнавання